

(45x25x7 sm ölçülü yeşiyə 2 q). Səpindən sonra çalaları torpaqla, yaxud qumla örtür, səthini hamarlayır və bol sulayırlar. Sonra əkinin üzərinə küllə qum qarışığı (1:1) səpir və yeşikləri plynka ilə örtürlər.

Cücərtilər görünən zaman havanı dəyişmək vasitəsilə onun temperaturunu 20...22°C-dən 8...10°C-yə qədər azaldırlar. Bir həftədən sonra temperaturu 15°C-yə qədər yüksəltmək olar. Əgər şitilli pəncərə qabağında yetişdirirsinizsə, yeşiyi şüşəyə yaxınlaşdırın, şüşəni tez-tez silin, suvarmanı minimuma qədər azaldın. Kütləvi çıxışlar dövründə cücərtilərə bor turşusu məhlulu çiləyin (1 l suya 0,1 q).

Pikirovkayı çıxışlar görünəndən 8-10 gün sonra aparırlar. Pikirovkaya 1 saat qalmış bitkiləri bol suvarırlar. Əvvəlcədən hazırlanmış dibçəkləri (8x8 sm) torpaq qarışığı ilə doldurur və kalium-permanqanat məhlulu ilə sulayırlar. Yalnız bundan sonra bitkiləri torpaq topası ilə birlikdə seçir, köklərini düzəldir və dibçəyin ortasına basdırırlar. Bitkidən 2 sm aralı məsafəyə batırılmış payacıq vasitəsilə torpağı hər tərəfdən sıxırlar ki, boşluq qalmasın. Bitkini gövdəsindən deyil, yarpaqlarından tutmaqla torpağa basdırırlar. Pikirovkadan sonra bitkini sulayır və kölgələndirirlər. Eybəcər bitkiləri çıxdaş edirlər.

Maddələr mübadiləsinin normal

stimullaşdırılmasından ötrü şitilə kökdənkənar yemləmə kimi, hər dibçəyə 1-2 xörək qaşığı bor turşusu və ammonium molibden məhlulu (1 l suya 0,1 q) verilir.

Şitilin becərilməsi dövründə 2-3 kök yemləməsi aparırlar. Pikirovkadan 10-12 gün sonra bitkiləri nitrofoska (1 l suya 1-5 q) məhlulu ilə yemləndirirlər. İkinci yemləndirməni 4 həqiqi yarpaq fazasında yenə də nitrofoska məhlulu ilə (1 l suya 2 q), üçüncünü ikincidən 10 gün sonra aparırlar (1 l suya): ammonium şorası 2 q, superfosfat 3 q, kalium sulfat 4 q, bor turşusu, mis kuporosu və manqan sulfat 0,2 q. Yarpaqlar solğunlaşanda və zəif böyüyəndə sidik cövhəri məhlulu (1 l suya 2 q) ilə yemləmə məsləhət görülür.

**Vaqif Quliyev,
kənd təsərrüfatı elmləri namizədi**

**İkinci Kənd Təsərrüfatının İnkişafı və
Kreditləşdirilməsi Layihəsi**

**“Masallı Regional
Məsləhət Mərkəzinin fəaliyyəti”**

Layihə

**Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı
Nazirliyi Yanında Kənd Təsərrüfatı
Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi
tərəfindən maliyyələşdirilir.**

İcraçı: Aqro-Məsləhət Qeyri Hökumət Təşkilatı

**Ünvan: Bakı, C. Cabbarlı, 40.
Tel/Faks: 4978188; 5967018.**

“Kösər” mətbəəsində ofset üsulu ilə çap olunmuşdur. Sayı 5000.

Kələm başının qaralmaması və dağılmaması üçün...

BAKI-2009

Gül kələm şiltaq bitkidir və zəifsaçaqlı kök sisteminə malikdir. Onun kök sistemi torpağın səthinə yaxın olur. Ona görə də bitki nəinki torpağın üst qatının qurumasına, həmçinin qida elementləri ilə təminatına kəskin reaksiya verir.

Gül kələmin böyüməsinə havada karbon qazının çox olması müsbət təsir edir. Bu məqsədlə böyük dozalarda çürüntü verilir və çürüntü parçalanaraq yerüstü hava qatına karbon qazı buraxır.

Gül kələm böyümə və inkişafının bütün fazalarında optimal şəraitin dəyişikliklərinə güclü reaksiya verir.

O, 10°C-dən aşağı temperatura ağbaş kələmlə müqayisədə az dozumludur. Aşağı temperaturun uzunmüddətli təsiri zamanı bitkilərin böyüməsi zəifləyir və xırda kobud başcıqlar əmələ gəlir. 25°C-dən yuxarı temperaturda başcıqların formalaşması ləngiyir, onlar xovlu və yumşaq olur.

Bitki temperaturun və nəmliyin kəskin dəyişmələrini sevmir. Quraqlıq dövründə onun böyüməsi dayanır, rütubət çox olanda isə kökləri oksigen çatışmazlığından əziyyət çəkir.

Soyuq, nəm və quraqlığa meyilli torpaqlar gül kələm üçün yaramır, turş torpaqlarda isə eybəcər bitkilər əmələ gəlir. Fır əmələ gəlməsi ehtimalı qumsal torpaqlarda ağır torpaqlara nisbətən daha çoxdur.

Gül kələmi günün uzunluğuna başqa

kələmlər kimi reaksiya verir. Uzun işıqlı gündə o, tez başcıq yaradır, lakin tezliklə çiçəkləyən zoğlara bölünür. Gödək günlərdə başcıqlar iri və daha sıx olur. Kölgə düşəndə, yaxud sıxlaşanda bitki şitilləri uzanır, müxtəlif xəstəliklərə tez tutulur.

Cücərtilərin görünməsindən texniki yetişməyə qədər vegetasiya dövrünün uzunluğu 90-120 gün, toxumların yetişməsinə qədər isə 200-240 gündür. Gül kələm texniki yetişkənliyə xeyli uzun müddət tələb etməsi ilə fərqlənir. Belə ki, məhsul vermə müddəti ağbaş kələmdə 10-15 gün, gül kələmdə 30-35 gün çəkir.

Qida maddələrinə tələbat gül kələmdə ağbaş kələmə nisbətən 2 dəfə yuxarıdır. Onun xüsusən azota ehtiyacı çoxdur. Bundan başqa, o, mikroelementlərin olmasına çox həssasdır. Bor çatışmadıqda çoxləçəkli hamaşçiçəklər yaranır və başcıqlar qaralır, maqnezium çatışmaması isə yarpaqların burulmasına, kələm özəyində oyuq əmələ gəlməsinə və başcıqların vaxtından əvvəl tökülməsinə səbəb olur. Tərkibində xlor olan kalium gübrələri bu bitkilərə mənfi təsir edir.

Gül kələm üzvi (1m²-ə 4-8 kq) və mineral (nitrofoska 80-100 q + ikiqat superfosfat 10 q) gübrələrin verilməsinə çox həssasdır.

Gül kələm bitkiləri inkişafın erkən fazalarında çox zəif olur, ona görə də təsərrüfatçıların əsas səhvləri şitillərin

hazırlanması ilə əlaqədardır. Gül kələm başcıqlarının daxil olma konveyeri uzun müddət fəaliyyətdə olsun deyə, onu bir neçə müddətlərdə yetişdirmək olar. Faraş yaz bitkiləri üçün toxumları martın axırında səpir, əldə olunmuş 40-50 günlük şitilləri mayın əvvəlindən-ortalarına qədər torpağa basdırırlar. Yaz-yay və yay-payız bitkiləri üçün səpini 5-10 mayda aparır, açıq qruntda cərgələrə isə 10-15 iyunda basdırırlar. Uzun işıqlı gündə və əlverişli temperaturda o, 30-35 gün ərzində formalaşır.

Dezinfeksiya üçün toxumları cuna kisəciklərə yerləşdirir və onları yarım saat isti suda (50°C) saxlayır, sonra soyuq suda (2-3 dərəcə) soyudurlar. Sarımsaq şirəsində dezinfeksiya səmərəlidir. Bundan ötrü 2,5 q təzə sarımsaq dişçiklərini xırdaLAYIM, əzib sıyıq şəklində salın və onu 1:3 nisbətində suya qatın. Alınmış məhsulu bankaya tökün, ona 10 q toxum yerləşdirin və bankanı qapaqla örtün. Toxumu sarımsaq şirəli məhlulda 1 saat saxlayırlar. Toxumu səpindən qabaq mikroelementlər məhlulunda (10 l suya 1 həb) islatmaq xeyirlidir.

Birinci müddət şitili pikirovka ilə becərilər. Torpaq qarışığını səpin yeşiklərinə tökürlər və kalium-permanqanat məhlulu (3 l suya 0,5 q) əlavə edirlər. Məhlul sərfi 1m²-ə 1 l-dir. Sonra torpaqda 3-4 sm-dən bir 0,5-1 sm dərinliyində çalalar düzəldərək, toxumları onlara səpirlər